

N:o 100.

Af herr **C. J. F. Ljunggren**, *om skrifvelse till Kungl. Maj:t*
angående åtgärder för stälfjande af illojal konkurrens.

Vid 1897 års riksdag väcktes i Andra Kammaren af herr O. Olsson från Stockholm en motion (n:o 50), hvori hemställdes, att Riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla om förslag till lagstiftning emot den tilltagande illojala konkurrensen.

Motionen, som hänvisades till lagutskottets behandling, kom där att sammankopplas med en i Första Kammaren väckt motion (n:o 2), rörande en mycket omfattande revision af näringslagstiftningen, hvarvid motionären äfven påpekat behovet af lagstiftning till hämmande af den illojala konkurrensen.

Lagutskottet anförde i sitt utlåtande bland annat följande:

»Hvad beträffar den illojala konkurrensen — hvilken i båda ifrågasvarande motioner omnämnts såsom ett af gällande näringslagstiftning främjadt missförhållande — vill utskottet ingalunda förneka dess befintlighet. Den dagliga erfarenheten ådagalägger nogsam, att dylik konkurrens vunnit en ganska afsevärd utbredning inom vårt land. Att utskottet detta oaktadt ej anser sig böra tillstyrka någon lagstiftningsåtgärd för dess hämmande, har sin grund i utskottets uppfattning om lagstiftningsåtgärders otillräcklighet för olägenheternas afhjälpan.

Näppeligen torde fullt effektiva stadganden kunna utfinnas, som, utan att göra ingrepp i den för affärslifvet nödiga och nyttiga friheten, träffa allenast de ifrågasvarande skuggsidorna; snarare låge den faran nära, att lagbestämmelser mot illojal konkurrens komme att drifva den samvetslöshet, som däri sig yppar, till andra, för allmänheten och de

redbara affärsmännen ännu menligare uttryck, och därigenom det onda förvärras.

Äfven här synes det kraftigaste botemedlet vara att finna utom lagstiftningens rämärken i en upplyst opinion, som förstår att till deras rätta värde uppskatta försöken att genom öfverdrifter och osanna uppgifter tillskansa sig ekonomisk fördel.

På grund af hvad bland annat sålunda anförts hemställde lagutskottet, att herr Olssons motion ej måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Emot utskottets hemställan hade herrar Ölander och C. F. Pettersson i olika reservationer afgifvit skiljaktiga meningar, den förra närmast afseende den med herr Olssons motion sammankopplade motionen från Första Kammaren, den sistnämnde med angifvande af sin åsikt, det utskottet bort tillstyrka Riksdagen besluta att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t behagade låta utreda, om och i hvad mån en sund utveckling af affärslifvet i vårt land kräfver ändring i näringsförordningen af 1864 och i öfriga nu gällande lagar, som beröra handel och industri, samt att, om så är, snarast möjligt låta utarbeta och för Riksdagen framlägga förslag till sådana ändringar.

För ärendets slutbehandling inom kamrarne, därvid bägge motionerna på en gång kommo under handläggning, kan anföras, hurusom från flera håll yttrades stora sympatier för lagstiftning till hämmande af den öfverhandtagande illojala konkurrensen samt att lagutskottets ordförande bland annat tillkännagaf, att man i utskottet varit mycket betänkt på att föreslå en skrifvelse till Kungl. Maj:t i detta ärende, men att det syntes utskottet vara endast ett fåtal bland alla af den illojala konkurrensen härrörande olägenheter, som på lagstiftningens väg kunnat afhjälpas.

Af den förda diskussionen vill det emellertid tydligt framgå, att kamrarnes bifall till utskottets afstyrkande hemställan, speciellt i afseende å herr Olssons motion om åtgärder mot den illojala konkurrensen, haft sin väsentligaste orsak i denna frågas sammankoppling med det i den andra motionen väckta, ytterst vidlyftiga spörsmålet om en allmän revision af näringslagstiftningen — och detta syntes återigen vara en allt för mycket omfattande angelägenhet för att efter den förbragta motiveringen kunna föranleda en Riksdagens skrifvelse till Kungl. Maj:t.

Motionären herr Olsson hade till sin motion bland annat fogat ett af särskilda kommitterade inom manufakturhandlareföreningen i Stockholm året förut — 1896 — afgifvet yttrande och förslag rörande

åtgärders vidtagande till stälfjande af den illojala konkurrensen närmast med hänsyn till den samma år tillkomna tyska »Reichsgesetz zur Bekämpfung des unlauteren Wettbewerbes».

Jag har icke ansett lämpligt att här intaga detta kommittébetänkande in extenso, då detsamma jämte dess medföljande bilagor likafullt kan vara tillgängligt för det utskott, som får behandlingen af min motion sig anförtrodd, men jag finner mig dock böra här i korta drag redogöra för nämnda kommittés yttrande och förslag, enär detsamma är resultatet af en särdeles omsorgsfull och sakkunnig utredning, som kan hafva sitt stora värde vid frågans fortsatta behandling inom Riksdagen.

Kommittén synes hafva haft sin synnerliga uppmärksamhet fästad dels på den genom vissa tidningsannonser eller på annat sätt under form af *svindelaktig reklam* uppträdande illojala konkurrensen,

dels på sådana fall, då annans näring eller kredit genom missledande påståenden från konkurrenters sida skadas,

dels på vissa konkursrealisationer, som dragas för långt ut på tiden och till väsentlig del äro förenade med inköp och försäljning af nya varor under sken af att dessa tillhöra de ursprungliga konkurs-tillgångarna, samt

dels på den förenämnda nya tyska rikslagen, som trädde i kraft den 1 juli 1896.

Kommittén yttrar bland annat följande om *nödvändigheten af åtgärders vidtagande*:

— — — »att konkurrensen inom handelslivet i Sverige och icke minst i hufvudstaden numera skridit öfver gränserna för ärlig täflan och in på de illojala sträfvandenas område, torde åtminstone bland manufakturhandlareföreningens medlemmar vara ostridigt. De bevis, som kommitterade här nedan vid behandling af frågans detaljer anföra, böra därför endast betraktas såsom exempel. Att den illojala konkurrensen af föreningens medlemmar jämväl anses såsom en allvarsam fara, därpå innebär tillsättandet af denna kommitté det bästa beviset. Men det torde här böra i korthet framhållas, att berörda fara sträcker sina verkningar vida utöfver denna förenings jämförelsevis trånga krets. Den hotar först och främst att utöfva ett menligt inflytande på hela det svenska handelsståndet, och detta i dubbelt afseende. Å ena sidan innebär den illojala konkurrensen, om dess anslag lyckas, hvilket med en lättrogen publik oftast är händelsen, alltid en större eller mindre ekonomisk förlust för den ärlige köpmannen, som oaktadt alla ansträngningar ser sin kundkrets aftaga. Ännu viktigare och betänkligare är

det likväl, att åsynen af den oärliga konkurrensens framgång icke kan undgå att utgöra en farlig frestelse för den, som finner sina redliga sträfvanden obelönade och kanske står inför utsikten att duka under i en ojämnh kamp. Följderna häraf kunna för Sveriges handelsstånd, som hittills bemödat sig att tillvarataga sitt goda anseende, blifva hart när oöfverskådliga, och farans obestridliga förefintlighet manar till kraftigt arbete för dess undanröjande.

Icke mindre är den illojala konkurrensens betydelse för hela den köpande allmänheten, i synnerhet om man fäster sig vid den art af konkurrens, som under den ena eller andra formen föregifver sig att erbjuda sällspordt gynnsamma tillfällen till inköp. Det torde nämligen utan vidare kunna tagas för visst, att den allmänhet, som låter locka sig af dylika anbud, i regel köper sina varor dyrare än andra, om nämligen vederbörlig hänsyn fästes vid varornas beskaffenhet.

Kommittén tror sig därför med skäl kunna påstå, såsom jämväl här ofvan yttrats, att den illojala konkurrensen hotar att blifva ett farligt samhällsöndt. Denna uppfattning synes ock på den sista tiden alltmer vilja göra sig gällande inom den svenska pressen, som vid flera tillfällen med värme tagit till orda emot särskilda yttringar af ohederlig konkurrens, samt genom redogörelser för den tyska rikslagsstiftningen och dess verkningar underlättat kommitténs sträfvanden. Kommittén, som låtit sig angeläget vara att, i den mån därom vunnits kännedom, samla pressens uttalanden i frågan, hyser därför en liffig tillförsikt, att samma intresse och understöd fortfarande skola kunna från dess sida påräknas.» — — — —

Olika lagstiftningssystem.

Från kommitténs betänkande lånas härom följande:

— — — »I fråga om rättsliga åtgärder emot den illojala konkurrensen har man i Frankrike och i Tyskland följt två väsentligen skilda vägar.

Utgående från en i Code Napoleon, art. 1382, meddelad allmän bestämmelse om skyldighet för en hvar, som förorsakar annan skada, att därför gifva ersättning, har den franska, för hela landet enhetliga rättsutvecklingen i teori och praxis småningom fastslagit, hvilka former af konkurrens äro att anse såsom illojala samt följaktligen medföra skadeersättningsskyldighet; och den grundläggande föreskriftens allmänna affattning innebär möjlighet af tillämpning å de nya former af sådan konkurrens, som tid efter annan kunna yppa sig.

I Tyskland har däremot den intill senaste tid bestående splittringen i ett flertal rättsområden jämte saknaden af fri bevispröfning och domstolar med speciell sakkunskap stått hindrande i vägen för ett verksamt bekämpande af den osunda konkurrensen. Sedan genom den nya rikslagstiftningen, gemensam för hela tyska riket, berörda hinder blifvit undanröjda, har äfven frågan om den illojala konkurrensen blifvit föremål för sådan lagstiftning genom ofvan anförda »Reichsgesetz zur Bekämpfung des unlauteren Wettbewerbes».

Denna förordning har icke anslutit sig till det franska förfarandet att genom en enda allmän bestämmelse söka träffa den illojala konkurrensens samtliga arter, och detta af det skäl, att det säkerligen skulle dragit år eller årtionden, innan full klarhet och fasthet vunnits vid tillämpningen af en dylik föreskrift; i stället har den tyska lagen riktat sig emot de vanligaste och mest öfverklagade formerna af den osunda konkurrensen samt meddelat stadganden om deras bekämpande. Härvid har sistnämnda lag afvikit från den franska äfven därutinnan, att några svårare slag af konkurrens åsatts offentliga straff jämte de civila rättsföljderna.»

Lämpligaste principen för svensk lagstiftning.

Härom säger kommittén i sitt betänkande:

»För svenska förhållanden torde det tyska systemet vara bäst lämpadt. Svensk lag äger i fråga om skadeersättningsskyldighet intet stadgande af den allmänna räckvidd som ofvan anförda artikel i Code Napoléon. Bestämmelserna i strafflagens 6:e kap. hafva nämligen endast tillämplighet å skada, som uppkommit genom ett enligt lag brottsligt förfarande, och en civil ersättningstalan lär alltid förutsätta bristande uppfyllelse af ett civilrättsligt åliggande.

Nya föreskrifter äro således af nöden, och af enahanda skäl, som i Tyskland gjort sig gällande, torde dessa äfven här böra vända sig emot särskilda former af illojal konkurrens.

En verksam lagstiftning emot detta onda, för så vidt därmed skulle afses att bereda den skadade konkurrenten full ersättning, möter alltid svårighet, så länge enligt nu rådande bevisregler den, som lidit skada, måste med *laga bevis* styrka icke blott skadans förefintlighet, utan äfven dess omfattning och belopp. Härtill kommer, att denna bevisning måste åtminstone i städerna, där väl en lag emot illojal konkurrens skulle finna sin förnämsta tillämpning, föras inför domstolar, som i allmänhet icke äga den speciella sakkunskap, hvilken fordras för

handelsfrågornas pröfning. Särskildt af dessa anledningar synes det för att vinna hufvudmålet — den illojala konkurrensens stäfjande — nödigt, att uti en eventuell svensk lag i detta ämne jämväl inrymmas straffbestämmelser på liknande sätt som i den tyska lagen.»

Med ledning af kommittébetänkandet tillåter jag mig referera öljande

Särskilda fall af illojal konkurrens.

I. Svindelaktig reklam.

Den förut åberopade tyska rikslagen upptager fem särskilda fall af illojal konkurrens.

Det första af dessa omfattar den svindelaktiga reklamen, hvarom stadgas i §§ 1—4.

Enligt § 1 föreligger svindelaktig reklam, då någon i offentliga tillkännagifvanden eller meddelanden, som äro bestämda för en större krets af personer, angående handelsförhållanden lämnar oriktiga uppgifter af faktisk art, hvilka äro ägnade att framkalla föreställningen om ett särskildt gynnsamt saluanbud.

Såsom exempel på de förhållanden, dylika uppgifter kunna afse, anför § 1:

1:o beskaffenheten (*ex. halfsiden utgifves för siden*), framställnings-sättet (*ex. maskintillverkning utgifves för handarbete*) eller priset (*ex. under inköpspris*) af varor eller yrkesprestationer;

2:o sättet för åtkomsten (*ex. utan mellanhänder*) eller åtkomstkällan (*ex. köpt af konkursmassa*) i fråga om varor;

3:o utmärkelser (*ex. medaljer eller diplom*); och

4:o anledningen till eller ändamålet med försäljningen (*ex. försäljning på grund af bortresa, slutförsäljning*).

Allenast dessa förhållanden omnämndes i det af tyska regeringen framlagda lagförslaget; enligt riksdagens beslut och den promulgerade lagen kan emellertid svindelaktig reklam afse *hvarje slag* af oriktiga uppgifter vid handelsförhållanden och icke endast ofvan omförmälda. Såsom ytterligare exempel upptagas af en tysk lagutgifvare följande:

5:o mängden af förefintliga förråd (*ex. 15,000 rockar i stället för ett mindre antal*);

6:o antal af nederlags- och försäljningsställen;

7:o falsk uppgift om en affärs ålder;

8:o) om innehafvandet af erkännande skrivelser; och
9:o) om den omfattning, hvari en tillverkning bedrifves (*ex. fabrik i stället för handverk*).

Falsk reklam af angifna art medför i första rummet *rätt att påyrka dess upphörande*.

Sådan rätt tillägges

a) hvarje yrkesidkare, som framställer eller bringar till omsättning varor eller prestationer af lika eller besläktad art; och

b) föreningar till befordrande af yrkesintressen, så framt de äro behöriga att föra talan i civila rättstvister.

Härjämte tillkommer för gruppen a) eller yrkesidkarne *rätt till skadeersättning* af den, som meddelat uppgifterna, om denne kände eller måste känna deras oriktighet.

Af redaktörer, förläggare, tryckare eller spridare af periodiska tryckalster kan fordras ersättning, *endast om de kände uppgifternas oriktighet*.

Från begreppet »falsk reklam» undantages användandet af namn, som enligt handelsbruk begagnas för vissa varor utan att afse att beteckna deras ursprung (*ex. Bayeriskt öl, Frankfurterkorf*).

Med uppgifter af faktisk art likställas bildliga framställningar eller andra anstalter, som äro beräknade på och ägnade att ersätta dylika uppgifter (*ex. att i ett bodfönster eller på en skylt anbringa afbildningar af ej erhållna medaljer*).

Slutligen förklaras, att § 1 *äfven afser skydd för landtbruket med dess varor och prestationer*.

§ 2 innehåller en bestämmelse i syfte, att samtliga anspråk på grund af § 1 skola handläggas vid en och samma domstol, i allmänhet den, där svaranden har sitt yrkesforum, eller, om sådant saknas, där han har sitt hemvist.

§ 3 bestämmer, att, till tryggande af de i § 1 omförmälda anspråk, *provisoriska beslut* kunna under vissa förutsättningar af vederbörande domstolar meddelas, och detta utan att de fordringar äro uppfyllda, som i allmänhet af tysk lag uppställas för sådana beslut.

I § 4 stadgas slutligen om *straff för falsk reklam*.

För att vara straffbar, skall reklamen ske *i afsikt* att framkalla föreställningen om ett särskildt gynnsamt anbud; den skall hänföra sig till något af de i § 1 uppräknade förhållanden, och de meddelade uppgifterna af faktisk art skola vara *veterligt osanna* och *ägnade att vilseleda*.

Straffet utgöres af böter intill 1,500 Mark. Vid iteration kan dömas till frihetsstraff intill 6 månader.

II. Skadande af annans näring eller kredit.

I tyska lagens § 6 stadgas skadeersättningsskyldighet för den, som i konkurrensändamål angående en annans näring, yrkesinnehafvarens eller ledarens person, eller en annans varor eller yrkesprestationer framställer eller utbreder påståenden af faktisk art, hvilka äro ägnade att skada yrkesdriften eller innehafvarens kredit, så framt nämligen dessa påståenden icke äro bevisligen sanna.

Förutom skadeersättningen kan den kränkte yrka, att påståendet icke upprepas eller utbreder.

Angifna bestämmelser äga ingen tillämpning, om meddelaren eller emottagaren af meddelandet däri har ett berättigadt intresse; hvilket undantag tillkommit för skyddande af lojala affärssupplysningar.

§ 7 stadgar straff af böter intill 1,500 mark eller fängelse intill ett år för den, som *emot bättre vetande* i ofvan angifna hänseenden framställer eller utbreder *osanna* påståenden af faktisk art, hvilka äro ägnade att skada yrkesdriften.

Att kreditmenliga påståenden i denna paragraf icke medtagits, beror därpå, att de enligt tyska strafflagens § 187 äro underkastade straff.

III. Realisation af konkursbo.

Vid sidan af de *föregifna* konkursrealisationerna, hvilka skulle hemfalla under en lagstifning emot illojal konkurrens, särskildt den svindelaktiga eller falska reklamen, bör slutligen enligt kommitténs åsikt ställas den fördärflika konkurrensen från de *verkliga konkursrealisationerna*, då de dragas för långt ut på tiden och äro förenade med handel med nya varor.

Kommittén yttrar i denna fråga bland annat följande:

»Angående realisering af konkursbo innehåller gällande konkurslag i § 52 följande bestämmelser:

»Sedan afgjort är, att ackord ej kommer till stånd, skall försäljning af boets egendom, så fort ske kan, äga rum, där ej borgenärerna besluta uppskof med försäljningen. Sådant uppskof må dock ej emot någon borgenärs eller gäldenärens vid sammanträde gjorda bestridande bestämmas till längre tid än ett år».

Inräknas den tid, som åtgår, innan ett ackordsförslag kan prövas, eller inmot ett halft år, kan det således dröja ett och ett halft år eller ännu längre tid med den slutliga försäljningen af ett konkurslager; och under hela denna tid lär hinder ej möta att, såsom i § 48

konkurslagen omförmäles, »till förekommande af synnerlig förlust för borgenärerna fortsätta gäldenärens rörelse».

Att vid realisation af konkursbon i hufvudstaden den i lagen afsedda skyndsamheten långt ifrån alltid iakttages, torde vara alltför väl känt för att behöfva med bevis styrkas. Fasthellre är det förhållandet, att sådana realisationer ofta nog pågå vida längre än den tid, lagen velat bestämma såsom ett maximum.

Då gäldenärens rörelse fortsättes för konkursboets räkning, lär det väl icke alltid kunna undgåas att inköpa nya varor under realisations-tiden. Men i stället för att dylika inköp borde begränsas till det minsta möjliga och endast afse sådana saker, som nödvändigt fordras för tillgodogörande af befintligt lager (t. ex. foder, knappar och dylikt för en beklädnadsaffär), har det utvecklats sig en praxis i den riktning, att under konkursen själfva det hufvudsakliga lagret fullständigas eller rent af förnyas genom högst betydliga inköp. — Kommitterade hafva ingalunda lämnat obeaktadt, att vid realisation af konkursbo all skyldig hänsyn måste tagas till borgenärernas och gäldenärens intresse att af realisationen vinna det bästa möjliga resultat i ekonomiskt afseende. Men denna synpunkt kan icke skäligen få göras gällande på det sätt, att med obehörig utsträckning af konkurstiden etableras en för den ärliga handeln synnerligen farlig och förlustbringande konkurrens. För undanröjande af de verkligen svåra missförhållanden, som härutinnan föreligga, finnes enligt kommitterades uppfattning ej annan utväg än att söka utverka lagbestämmelser i syfte, *dels* att tiden för realisation af konkursbo, särskildt då densamma försiggår medelst fortsättande af gäldenärens rörelse, begränsas så vidt möjligt och icke utan pröfning af rätten — hvarvid vederbörlig hänsyn skall tagas till konkurrenternas intresse — må utsträckas öfver ett visst maximum, *dels* äfven, att under konkursrealisation inköp af nya varor ej må ske i vidare mån, än sådant nödvändigt erfordras för tillgodogörande af det vid konkursens början förefintliga lager. För att dessa föreskrifter skola blifva fullt verksamma, fordras naturligen, att stadgande meddelas om sättet för beifrande af öfverträdelse därpå.

Huruvida lagbestämmelser i angifna hänseenden böra hafva sin plats i en lag emot illojal konkurrens eller, hvilket förefaller lämpligare, i konkurslagen, torde ej tillhöra kommitterade eller föreningen att närmare pröfva.»

Förutom här ofvan från kommittebetänkandet återgifna särskilda fall af illojal konkurrens har kommittén jämväl, närmast med ledning af den åberopade tyska rikslagen, yttrat sig rörande några andra i nämnda rikslag omhandlade fall, hänförliga under begreppet illojal konkurrens.

Dessa fall äro de, som omförmälas i lagens §§ 5, 8, 9, och 10.

§ 5 afser otydliga myckenhetsförhållanden och medgifver förbundsrådet att besluta, det vissa varor i minuthandeln endast få säljas i föreskrifna enheter af antal, längd och vikt eller med en på varan eller dess omslag anbragt uppgift om antal, längd eller vikt.

Förbundsrådets beslut i dylika frågor skola kungöras i »Reichs-Gesetzblatt» och föreläggas riksdagen genast eller vid dess nästa sammanträde.

Enligt kommitténs uppfattning kunna stadganden af omförmälda art icke anses af nöden här i landet, där efterlefnaden af kungl. förordningen om mått och vikt med vederbörlig noggrannhet öfvervakas, hvartill kommer, att allmänheten är benägen och van att vid handel iakttaga sin rätt beträffande mått, mål och vikt.

§ 8 afser *missbruk af firma* och stadgar skadeersättningsskyldighet för den, som inom handelsrörelsen nyttjar ett namn, en firma eller den särskilda beteckningen för en näring, ett yrkesföretag eller en tryckskrift på ett sätt, som är beräknadt på eller ägnadt att framkalla förväxling med det namn, den firma eller den särskilda beteckning, hvaraf en annan med rätta betjänar sig.

Äfven kan anspråk göras gällande på missbrukets upphörande.

Den svenska lagstiftningen innehåller härutinnan sådana föreskrifter, att enligt kommitténs åsikt för närvarande icke torde behövas nya åtgärder.

§§ 9 och 10 afse *förrådande af handels- och yrkeshemligheter* såsom en yttring af illojal konkurrens.

Kommittén har emellertid beträffande detta fall hyst den åsikten, att i Sverige — och särskildt inom manufakturhandeln — lagstadgadt skydd för handelshemligheter icke är af nöden.

Med anledning af här ofvan relaterade kommittebetänkande anhöll manufakturhandlareföreningen i maj 1898 i underdånighet, det tacktes Kungl. Maj:t i nåder låta utarbeta och framlägga förslag till lagstift-

ning emot den illojala konkurrensen för tillgodoseende i hufvudsak af de önskningsmål, som framhållits i kommittébetänkandet:

Den underdåniga skrifvelsen remitterades till kommerskollegium med anmodan att, sedan tillfälle lämnats Sveriges allmänna handelsförening att yttra sig öfver framställningen, afgifva eget utlåtande i ärendet.

Sveriges allmänna handelsförenings förvaltningsutskott afgaf i slutet af år 1898 å föreningens vägnar underdånigt betänkande, hvari framhölls, det föreningen redan 1896 vid allmänna mötet i Malmö haft frågan om åtgärders vidtagande emot den illojala konkurrensen under öfverläggning och därvid uppdragit åt sin styrelse — och denna i sin ordning åt förvaltningsutskottet — att söka vidtaga åtgärder till undanröjande af ifrågavarande missbruk och missförhållanden. Utskottet yttrade vidare:

»På hösten samma år — 1896 — tillkom det på föranstaltande af manufakturhandlareföreningen i Stockholm utarbetade, den 27 november dagtecknade yttrande och förslag, som nu är föremål för den nådiga remissen; och nämnda förening anhöll hos Sveriges allmänna handelsförening om dess yttrande öfver förslaget samt om handelsföreningens understöd för en tilltänkt framställning i ämnet till Eders Kungl. Maj:t. Innan något i anledning häraf hann åtgöras, väcktes vid 1897 års riksdag motion om lagstiftning mot illojal konkurrens, hvarvid motionären åberopade manufakturhandlareföreningens ifrågavarande utredning. Denna motion föranledde emellertid icke till någon åtgärd.

Med anmälan om hvad sålunda förekommit, hänsköt handelsföreningens styrelse frågan till årsmötet 1897, då föreningen, under uttalande af sina sympatier för frågan om stärfjande af den illojala konkurrensen, fortfarande öfverlämnade ärendet åt styrelsens vidare åtgärd.

I anledning af detta uppdrag öfversändes genom förvaltningsutskottets försorg till samtliga föreningsledamöter, omkring 3,000 till antalet, äfvensom till respektive köpmansföreningar m. fl., tryckta frågeformulär med anhållan om svar å däri angifna frågor angående den illojala konkurrensen. De inkomna svaren, dels af enskilda affärsmän och dels af sammanslutningar af affärsmän inom olika trakter af landet, uttala nästan utan undantag den öfvertygelsen, att kraftiga åtgärder äro af nöden för att motverka den alltmer tilltagande illojala konkurrensen.

Af den sålunda lämnade redogörelsen torde noggrannt framgå, att inom landets handelskår förefinnes en ganska allmän opinion angående behovet af lagstiftningens ingripande till skydd mot en oärlig konkurrens inom affärlifvet.

Då förvaltningsutskottet nu går att å Sveriges allmänna handelsförenings vägnar i underdånighet yttra sig öfver den remitterade underdåniga framställningen, vågar utskottet, med stöd af omförmälda opinion, på det kraftigaste instämma i manufakturhandlareföreningens hemställan om utarbetande och framläggande af förslag till lagstiftning i omförmälda hänseende. Det torde härvid få framhållas, hurusom vissa former af den illojala konkurrensen, särskildt de, som i manufakturhandlareföreningens förslag sammanförts under benämningen svindelaktig reklam, under de senaste åren vunnit en sådan spridning, att, enligt utskottets mening, allvarlig fara anses vara för handen och snar bot i synnerligt hög grad behöflig.

Beträffande härefter innehållet af en eventuell svensk lagstiftning emot illojal konkurrens, delar utskottet i det hela den uppfattning, som gjort sig gällande i manufakturhandlareföreningens remitterade yttrande och förslag. Sålunda finner äfven utskottet för sin del uppenbart, att berörda lagstiftning bör rikta sig emot de konkurrensformer, som i omförmälda yttrande benämnas svindelaktig reklam och skadande af annans kredit, äfvensom mot förekommande missbruk vid realisation af konkursbo, och har utskottet intet att erinra mot manufakturhandlareföreningens härutinnan framställda förslag.

I likhet med nämnda förening anser utskottet vidare, att föreskrifter, motsvarande tyska lagens stadganden om otydliga myckenhetsförhållanden, för närvarande icke med nödvändighet påkallas af förhållandena här i landet, om än exempel på missbruk i sagda hänseende icke saknas.

Däremot skiljer sig utskottet från manufakturhandlareföreningen i fråga om behöfligheten af åtgärder mot nyttjande af namn eller firma i syfte att vilseleda.

Föreningen har väl erkänt, att de svenska lagbestämmelserna icke innebära samma trygghet mot obehörigt brukande af namn, firma eller varumärke som föreskrifterna i den nya tyska konkurrenslagen, hvarjämte framhållits, att för sådana särskilda affärsbeteckningar, som icke kunna registreras eller af annat skäl icke registrerats, här i landet saknas allt skydd; men, då afsevärda olägenheter i berörda hänseenden icke kommit till manufakturhandlareföreningens kännedom, har den ansett lagstiftningens ingripande ej böra för närvarande påkallas.

Utskottet tillåter sig härutinnan meddela, att handelsföreningen med sitt vidsträcktare verksamhetsområde haft en annan erfarenhet, i det att mer än en gång fall förekommit, då missbruk, särskildt af firmanamn, ägt rum; och att dylika förhållanden icke oftare erhållit offentlighet, torde i själfva verket få tillskrifvas den omständigheten,

att, såsom jämväl manufakturhandlareföreningen medgifvit, gällande lag icke lämnar tillräckligt stöd för missbrukens beifrande. I synnerhet torde skyddet för firmanamn vara i behof af förstärkning. Under det nämligen varumärkesregistret föres gemensamt för hela riket af patent- och registreringsverket i Stockholm, sker firmaregistreringen hos de lokala myndigheterna, Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande och magistraterna; och firmalagen innehåller endast, att firma skall tydligt skilja sig från andra för samma kommun förut i handelsregistret intagna, ännu bestående firmor. Då med nutidens lätta samfärdsel åtminstone de större firmornas verksamhet i allmänhet utsträcker utöfver en och samma kommuns område, är det tydligt, att anförda bestämmelser lämna fältet öppet för en snart sagdt ohejdad konkurrens genom missbruk af firmanamn. På grund häraf och då äfven i fråga om konkurrensen inom samma kommun den nuvarande lagstiftningen enligt utskottets mening icke är tillfredsställande, samt icke heller varumärkeslagen, hvilken snart är femton år gammal, kan anses till fulla motsvara näringslivets nuvarande kraf, finner utskottet högeligen önskvärdt, att behovet af ökad skydd för firma och varumärken må komma under öfvervägande vid afgifvandet af förslag till lagstiftning emot illojal konkurrens.

Därjämte är utskottet af den uppfattning, att förrådandet af handels- och yrkeshemligheter äfven bör blifva föremål för lagbestämmelser, då det visat sig, att förseelser i detta afseende icke sällan förekomma.

Beträffande slutligen de i manufakturhandlareföreningens yttrande och förslag berörda afbetalningsaffärerna tillåter sig utskottet fästa Eders Kungl. Maj:ts nådiga uppmärksamhet därå, att, enligt hvad inom Sveriges allmänna handelsförening vitsordats, spridningen af dylika affärer under de senaste åren tilltagit, till skada icke blott för de ärligt täflande handelsidkarne, utan måhända ännu mera för den köpande allmänheten. Utskottet vågar därför hemställa om lagstiftningens snara och kraftiga ingripande emot de osunda afbetalningsaffärerna.

Sedan utskottet sålunda angifvit Sveriges allmänna handelsförenings ställning till frågan om den illojala konkurrensen och dess uppfattning af manufakturhandlareföreningens remitterade yttrande och förslag, vågar utskottet ännu en gång i underdånighet framhålla behovet af en lagstiftning i ämnet samt lika underdånigt hemställa, att de af utskottet här ofvan angifna synpunkter måtte vid en sådan lagstiftning vinna nådigt beaktande.»

Kommerskollegium afgaf den 27 november 1900 underdånigt utlåtande i ärendet och anförde däri, att kollegium väl ansåge synnerligen önskvärdt, att en ändamålsenlig lagstiftning, riktad emot illojal konkurrens, äfven i andra afseenden än dem, rörande hvilka stadganden redan förefunnos i gällande författningar angående patent, angående firma, angående skydd för varumärken samt för vissa mönster af modeller med flera särskilda ifrågavarande ämne berörande författningar, kunde åvägabringas, men att det syntes kollegium föga antagligt, om ens möjligt, att betryggande föreskrifter i ämnet kunde, utan att dessa hämmande ingrepe på näringsfrihetens område, åstadkommas med tillämpning af det tyska systemet. Snarare torde då enligt kollegii uppfattning det franska systemet vara lämpligt att läggas till grund för en lagstiftning rörande ifrågavarande angelägenhet. Men kollegium ansåge dock i hvad fall som helst en närmare utredning härutinnan böra äga rum, innan utarbetande af lagförslag i ämnet kunde ifrågakomma, och påpekade därjämte, att inrättandet af särskilda handelsdomstolar borde vara en förutsättning för bringande till stånd och för tillämpning af en lagstiftning emot illojal konkurrens.

Då emellertid sådana domstolar icke ännu funnos i landet, ansåg kollegium anledning till åvägabringande af den för åsyftade frågas närmare bedömande erforderliga utredningen för närvarande icke vara för handen, i betraktande hvaraf, och då Riksdagen så nyligen som år 1897 afslagit väckt motion i ämnet, kollegium fann sig icke kunna tillstyrka, att den föreslagna, af manufakturhandlareföreningen i Stockholm gjorda ansökningen måtte till vidare åtgärd föranleda.

Med anledning af detta kommerskollegii afstyrkande utlåtande, som är anmärkningsvärdt särskildt i det afseendet, att knappast någon hänsyn tagits till det betydelsefulla inlägg i frågan, som gjorts af Sveriges allmänna handelsförening, lät Kungl. Maj:t hela ärendet bero.

I Sveriges allmänna handelsförenings årsberättelse till mötet i Gäfle 1901 säger förvaltningsutskottet följande:

Under året — 1900 — har kommerskollegium i afgifvet utlåtande i anledning af väckt fråga om lagstiftning mot illojal konkurrens på anförda skäl för närvarande afstyrkt sådan lagstiftning. Utskottet har i anledning häraf till behandling upptagit detta spörsmål och funnit kommerskollegii motivering för sitt afstyrkande föga öfvertygande. Kollegiet anser, att införandet af handelsdomstolar bör föregå lagstiftning emot illojal konkurrens. Detta skäl torde icke böra tillmätas någon större betydelse redan af den anledning, att, äfven om handelsdomstolar

infördes i vårt land, detta ej kan ske i sådan omfattning, att de allmänna domstolarnas medverkan för tillämpningen af lagstiftning mot illojal konkurrens kan undvaras. Vidare torde de allmänna domstolarna genom den af regeringen beredda nya bevisningslagen med däri förekommande bestämmelser om sakkunnige sättas i stånd att tillämpa en dylik lagstiftning lika väl som annan lagstiftning på olika områden af näringslivet, hvarför särskilda domstolar hvarken nu finnas eller ifrågasatts. Kommerskollegium tillmäter särskild betydelse däråt, att frågan om lagstiftning mot illojal konkurrens för några få år sedan af Riksdagen afböjts. Med kännedom om den ofantliga svårigheten att på enskild framställning i Riksdagen drifva fram lagfrågor, kan utskottet icke finna, att något synnerligt afseende bör fästas vid denna omständighet. Lagutskottet, som till öfvervägande delen består af personer, som äro främmande för handelsintresset, afstyrkte lagstiftning mot illojal konkurrens och afgjorde därigenom frågans öde i Riksdagen.

Beträffande formen för lagstiftning mot illojal konkurrens yttrar kommerskollegium i sist berörda utlåtande, att det franska systemet, som med generella bestämmelser vill träffa alla arter af sådan konkurrens, vore att föredraga framför det tyska systemet, som vänder sig mot vissa bestämda, vanliga och lätt påvisbara former af illojal konkurrens. Denna kollegii uppfattning kan utskottet icke biträda. Med de svaga processuella hjälpmedel, hvaröfver den svenska rättsskipningen förfogar, skulle en lagstiftning enligt det franska systemet blifva till föga gagn. Genom att vända sig mot alla upptänkliga arter af illojal konkurrens skulle man riskera att icke träffa någon. Enligt utskottets mening finns det intet tvifvel, att en svensk lagstiftning mot illojal konkurrens bör grundas på det tyska systemet, såsom i alla afseenden för våra förhållanden lämpligare än det franska.

Beträffande behovet af en sådan lagstiftning torde inom köpmanskretsar ej vara mer än en åsikt. Stockholms specerihandlareförening har helt nyligen gifvit uttryck åt denna åsikt genom ett cirkulär, som äfven tillställts handelsföreningen och hvarigenom specerihandlareföreningen kraftigt framhåller behovet af lagstiftning mot illojal konkurrens.

Under sådana förhållanden kan utskottet för ingen del betrakta kommerskollegii berörda uttalande såsom ett sista ord i frågan. Det bör fasthellre uppkalla köpmännen till kraftiga åtgärder för hämmande af det onda. Utskottet har emellertid icke velat väcka något förslag i frågan, då utskottet har anledning att antaga, att en annan handels-

korporation, manufakturhandlareföreningen i Stockholm, som bragt frågan på tal, också skall fullfölja densamma.

Utskottet vill emellertid betona, att en lagstiftning mot illojal konkurrens bör vara vida kraftigare än den, som hos oss funnit uttryck, exempelvis i firma- och varumärkeslagarna. Lagen bör i långt större utsträckning taga hänsyn till den brottsliga afsikten; hvarhelst den tydligt uppenbarar sig, bör den näpasas.»

Allt sedan kommerskollegii ofvananförda utlåtande i slutet af år 1900 inkom till Kungl. Maj:t, har intet på officiell väg åtgjorts i fråga om den önskade lagstiftningen mot illojal konkurrens.

Emellertid har frågan ånyo på senaste tiden väckts hos Kungl. Maj:t, i det att följande köpmansföreningar i Stockholm:

Stockholms specerihandlareförening,
 Manufakturhandlareföreningen i Stockholm,
 Stockholms järnkramhandlareförening,
 Stockholms skohandlareförening,
 Centralstyrelsen för Sveriges skomakeriidkareföreningar,
 Stockholms mjölk- och diversehandelsförening,
 Stockholms glas- och porslinshandlareförening, samt
 Stockholms lysoljehandlareförening

i november 1903 i underdånighet anhållit, att Kungl. Maj:t tacktes med snaraste efter verkställd utredning till Riksdagen aflåta proposition om lag till hämmande af den illojala konkurrensen samt om de lagföreskrifter i öfrigt, till hvilka Kungl. Maj:t af den gjorda framställningen kunde finna anledning.

Efter att sålunda hafva refererat hufvuddragen af hvad i ärendet hittills blifvit åtgjordt, afser jag att här nedan framhålla en del särskilda synpunkter vid bedömandet af spörsmålet om en lagstiftning mot illojal konkurrens.

Det kan möjligen synas egendomligt, att motion nu väckts i frågan, då så nyligen som sistlidne november flera köpmansföreningar petitionerat hos Kungl. Maj:t i ärendet, men å andra sidan får det beaktas, att en tidigare underdånig framställning — den af manufakturhandlareföreningen år 1898 framburna — icke efter 1 1/2 års förberedande behandling ledt

till något som helst resultat, hvarjämte det väl får anses antagligt, att, därest den nu senast till Kungl. Maj:t inkomna underdåniga hemställan remitteras till kommerskollegium för yttrandes afgifvande, densamma därstädes kan blifva föremål för liknande afstyrkande som den förra framställningen, och detta måhända desto snarare, som den sist ingifna petitionen nog lär i vissa detaljer gå längre, än man har förhoppning om att kunna få inrymdt i en lagstiftning emot illojal konkurrens.

Då det dessutom bör tagas för gifvet, att Kungl. Maj:t med större lätthet kan intressera sig för dels lagförslag i berörda syfte samt dels för vissa därmed sammanhängande lagändringar, om Kungl. Maj:t dessförinnan får tillfälle att erfara Riksdagens tankar i frågan, har jag trott, att en motion kunde vara för ärendets vidare behandling och utredning gagnelig.

Behovvet af lagstiftning.

Det torde af här ofvan förebragta referat af hvad i frågan hittills förekommit nogsamt framgå, att behovvet af åtgärder till stälfjande af en öfverhandtagande illojal konkurrens är stort. Att detta behof äfven lifligt erkänts af hela landets handels- och köpmansföreningar, äfvensom af flertalet enskilda affärsmän, lär väl vara alltför bekant att här behöfva närmare klargöras.

Man har så ofta hört nämnas, att det nog skulle kunna lyckas landets handels-, industri- och handverkskorporationer att utan lagstiftningens hjälp och genom enskildt initiativ samt på frivillighetens väg ernå sådan framgång, att affärslifvet i dess konkurrensförhållande utvecklades därhän, att rättfärdighetens oskrifna lagar strikte följdes, men allt detta bör väl få anses alltför sangviniskt för att kunna förutsättas skola leda till önskad praktiskt resultat.

Likasom det allmänna redan hos oss trädt emellan i fråga om lagar till skydd för varumärken och firma, till skydd för uppfinningar (genom patentlagstiftningen), till skydd för naturprodukter gentemot förväxlingar med konstprodukter (exempelvis genom margarinförordningen) m. m., böra väl också, då handels och industriens målsmän upprepade gånger yrka på lagstadgad skydd emot en illojal konkurrens, statsmakterna kunna villfara dylik önskning, särskildt då den i sig

innebär omsorgen om trygghet icke endast åt den säljande, *utan jämväl åt den köpande allmänheten.*

Med ledning af andra länders exempel, bland annat Tysklands speciallag, torde en lagstiftning här i landet ej få betraktas såsom ett så vådligt experiment, att man ännu längre bör skjuta upp i afvaktan på att finna det rätta. Det kan snarare med fog påstås, att ett fortsatt uppskjutande af önskade lagåtgärder kan medföra fara för affärlifvets lugna och moraliska utveckling i detta den hänsynslösa konkurrensens tidehvarf.

Rädslan för att en lagstiftning icke genast från början kan träffa *alla* arter af den illojala konkurrensen lär väl icke heller böra fördröja det första steget härtill. Fasthellre bör det måhända anses fördelaktigt, att, liksom vid lagstiftning på så många andra områden redan tillförene ägt rum, början göres då behovet är ådagalagdt, för att sedan erfarenheten må gifva ledning till vidare utveckling och förbättringar.

Jag öfvergår nu till klargörande af några vanligast förekommande yttringar af den illojala konkurrensen.

I. Svindeaktig reklam.

Det torde vara allmänt bekant, att den svindeaktiga reklamen, vare sig den uppträder medelst annonser eller på annat sätt genom tryckta eller skrifna tillkännagifvanden, är mest ägnad att missleda en okritisk och lättrogen allmänhet till öfvertygelsen om att här föreligger ett särskildt gynnsamt tillfälle att köpa utbudna varor. Att det alltför ofta lyckas den illojale affärsmannen att genom dylika felaktigt, öfverdrivet eller rent af falskt författade reklamer ernå en ökad kundkrets till förfång för den samvetsgranne konkurrenten och till köparens mer eller mindre erkända missbelåtenhet, är ett lika sorgligt som bekant faktum. Botemedlet emot en dylik för den sunda affärsutvecklingen fördärfelig kräftskada finnes blott i lagstiftningsåtgärder. Med de om en alltför optimistisk syn på dessa ting vittnande åtgärder, som lagutskottet vid 1897 års riksdag antydt, (se pag. 2) att söka ernå *den upplyst opinion, som förstår att till deras rätta värde uppskatta försöken att genom öfverdrifter och osanna uppgifter tillskansa sig ekonomisk fördel*», kommer man uppenbarligen icke långt, något som bäst bevisas däraf, att ropen på lagstiftningens hjälp de senare åren blifvit mera högljudda än tillförene. Det har blifvit ifrågasatt, huruvida icke, jämte

den direkta lagstiftningen mot illojal konkurrens, skulle erfordras en sådan ändring i tryckfrihetsförordningen, att ansvaret för en i tidning införd sanningslös reklamannons borde i främsta rummet drabba annonsören samt därjämte, såsom i tyska lagen stadgas, äfven tidningsutgifvaren, dock endast i de fall, där han visas vara medveten om annonsens sanningslöshet. Då, enligt gällande tryckfrihetsförordning, tidningsutgifvare icke kan ådömas straff för införande i tidning af sanningslös reklamannons, torde alltså, om man anser nödigt att, där dylika annonser i tidning förekomma, annonsören, jämte i vissa fall äfven tidningsutgifvaren, därför bör bära ansvar, en grundlagsändring vara behöflig. En sådan ändring, för hvars genomförande en ganska lång tid åtgår, torde dock under inga förhållanden böra få fördröja den lagstiftning i förevarande fråga, hvilken för öfrigt är af behovet påkallad.

I tyska lagen stadgas rörande den svindelaktiga reklamen, att *provisoriska beslut* må af domstol under vissa förhållanden kunna meddelas; och torde efterföljandet af detta tillvägagångssätt samt beredandet af möjlighet till verkställighet af underrätts beslut, innan de ännu hunnit taga åt sig laga kraft, vara af stor betydelse för våra svenska rättsförhållanden, då det i regel hos oss kan draga flera år, innan slutlig dom vinnes, under hvilken tid, därest ej dylikt »provisoriskt beslut» kunde anordnas och verkställighet följa, vederbörande blefve i tillfälle att fortsätta med öfverklagade förfaringssätt.

Beträffande den svindelaktiga reklamen torde böra påpekas, huru som den uppträder på näringslivets *alla* områden, och att det icke allenast är handeln och industriens idkare, som lida skada af densamma, utan jämväl *stundom i afsevärd grad landtmännen vid handel med landbrukets alster samt vid deras inköp af hvarjehanda förnödenheter.*

II. Skadande af annans näring eller kredit genom missledande påståenden eller åtgärder.

Otaliga äro de sätt, hvarpå en människa kan skada en annan genom oriktiga meddelanden, och det torde icke vara lätt att stifta lagar, som passa in på alla upptänkliga förhållanden. Vår strafflag nämner emellertid ingenting om brott, som falla under den här ofvan angifna rubriken, och likväl lär det väl med fog kunna anses fullt lika straffvärdt att utsprida osanna, förklenande påståenden om en konkurrents näring i syfte att skada hans förvärfverksamhet som att, på sätt strafflagens 16 kap. nämner, ärekränka någon.

Den tyska lagens tidigare refererade § 6 stadgar skadeersättning för den, som i konkurrensändamål utsprider osanna påståenden, som

äro ägnade att skada annans yrkesdrift eller kredit. I all sin enkelhet är denna bestämmelse särdeles behöflig i en blifvande svensk lag emot illojal konkurrens.

De mest vanliga fallen af den här antydda arten af illojal konkurrens torde i korthet anförda vara följande:

- 1) falsk uppgift, att konkurrent är konkursmässig eller att hans affär upphört;
- 2) missledande uppgift om beskaflenheten af konkurrents fabrikat;
- 3) utspridande af konkurrents prisnotering eller leveransbetingelser på ett missledande vis i ändamål att därefter underbjuda i pris eller öfverbjuda i leveransvillkor.

III. Realisation af konkursbo.

Till hvad här ofvan sagts vid referat af manufakturhandlareföreningens kommittébetänkande får jag foga följande:

Man får beträffande konkursrealisationer skilja på *de föregifna*, som efter åstadkommande af lag emot illojal konkurrens torde kunna beifras såsom svindelaktiga reklamer, samt de konkursrealisationer, hvilkas administration omhänderhafves på ett sätt, som antingen strider emot konkurslagens bestämmelser eller ock är af beskaflenhet att utöfva skadligt inflytande på konkurrensaffärer.

Till den sistnämnda arten lära kunna hänföras sådana konkursrealisationer, som äro förenade med *väsentliga* inköp och försäljningar af nya varor utöfver den grad, som kan anses vara tillåten, där det gäller att genom komplettering af viss del af lagret lättare kunna åstadkomma försäljning af det öfriga. Huru emellertid lagbestämmelser till stärfjande af öfverdrift i sistberörda fall lämpligen böra ordnas, vågar jag icke inlåta mig på att föreslå, utan lär väl en blifvande utredning kunna gifva uppslag härutinnan, om fog för lagstiftning kan förefinnas.

Emellertid vill jag fästa uppmärksamheten på ett ytterligare fall, som nog kan anses vara förtjänt af att beaktas, då liknande ofta kan förekomma.

En affär, t. ex. ett manufakturmagasin, etableras med hjälp af förlagsfirma i branschen. Redan efter kort tid följer »stor slutrealisation i anseende till affärens upphörande». Sedan denna realisation försiggått, synes affären åter fått nya krafter för fortsatt tillvaro. Efter ytterligare en tid åter »stor slutrealisation» med samma resultat som första gången. Ändtligen kommer konkursen. Förlagsfirman, som är största fordringsägaren, ombesörjer borgen för ackord och får öfver-

taga lagret. Nu först kommer störtfloden. »Konkursrealisationen» fortfar — om med eller utan denna reklam — under förlagsfirmans auspicier och med realiserande af stora kvantiteter nyinförda varor.

Att affärsverksamheten i branschen å en ort, där dylik s. k. »konkursrealisation» försiggår, lider svårt afbräck genom den illojala konkurrens, som på dylikt sätt etableras, är alltför påtagligt för att här behöfva närmare påpekas.

Att det är en »illojal konkurrens», som enligt det förebragta från verkligheten hämtade exemplet bedrifves, är påtagligt, och lika visst är, att det är allmänhetens godtrogenhet, som möjliggör, att det går så bra med »realisationen».

På grund af hvad jag här haft äran anföra får jag vördsamt hemställa,

att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta utreda, hvad till stärfjande af en öfverhandtagande illojal konkurrens må kunna i lagstiftningsväg åtgöras, samt för Riksdagen framlägga det förslag till lagstiftning i ämnet, hvartill den verkställda utredningen kan föranleda.

Stockholm den 26 januari 1904.

C. J. F. Ljunggren.

I motionens syfte instämma:

C. Faxé.

Victor Moll.

Carl Burén.
